

A Hungarikum Bizottság 2017. március 21. napján – a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 12.§ (2) alapján – hungarikummá nyilvánította a Kodály-módszer elnevezésű értéket, mivel az felkerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Jó Megőrzési Gyakorlatok Jegyzékébe (<https://ich.unesco.org/en/BSP/safeguarding-of-the-folk-music-heritage-by-the-kodaly-concept-01177>).

A Hungarikum Bizottság a nemzeti érték fenti linken elérhető angol és francia nyelvű leírását alábbiakkal egészíti ki:

A Kodály-módszer elnevezésű érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Kodály Zoltán az 1920-as évek második felében ismerte fel, hogy a magyar társadalom alapvető zenei műveletlenségének elsődleges oka az, hogy a közoktatásban rendkívül csekély szerepet játszik a zene. Párhuzamosan ekkor keletkezett és a magyar népzeneire támaszkodó gyermekkori műveinek nagy sorozatával intenzíven kezdett foglalkozni a zeneoktatás reformjával, s ebben akkor pályakezdő tanítványai személyében – Ádám Jenő, Bárdos Lajos, Kerényi György – méltó munkatársakra lelt. 1934-ben alakult meg az *Éneklő Ifjúság* mozgalom, amely a nagy európai kórus hagyományhoz kapcsolódva a közös éneklésben találta meg a nemzeti közösség létrehozásának lehetőségét. A magyar nemzet közösségének ilyenén kialakítására Kodály felismerése szerint a szétszakított és önazonosságától megfosztott trianoni Magyarországon múlhatatlanul szükség volt.

A kóruszene egyetlen és mindenki által birtokolt hangszere az énekhang. Kodály és tanítványai úgy látták, hogy a nemzetnevelés szolgálatába állított énekhang számára a magyar vokális népzenei hagyomány, a magyar népdal biztosítja a legmeghatározóbb forrást. A Kodály, Bartók és követőik által gyűjtött népdalkincs megfelelő alapot ad nemcsak a zenei ismeretek elsajátításához, de a gyermekjátékok révén a gyermekek életkorának megfelelő kulturális élmények befogadásához is, miközben a felnőttek népdala a teljes őshazai, illetve a nyugat-európai zenetörténet emlékeit is magában hordozza. E magyar népdalkincs egyidejűleg egy új kórusrepertoár létrehozásához is hozzájárult nemcsak Kodály és Bartók, de tanítványai műhelyében is.

E kórusrepertoár, illetve a népdalok megtanulását ugyanakkor meg kell előznie a zeneértés első lépcsőfokának, a kottaolvasásnak az elsajátítása. Az alapvetően diatonikus magyar népzene szempontjából éppen ezért a relatív szolmizáció, az angol zeneoktatásban „mozgó dó”-ként meghatározott és egészen a középkorig, Arezzói Guidóig visszavezethető kottaolvasási technika tűnt a legpraktikusabbnak, amely egyszerre segíti a dallami is harmóniai elemek tudatosítását, tesz érzékenyvé az intonációra és fejleszti a hallást. Már a negyvenes évek elején megindult e koncepció metodikai kidolgozása (1940-ben jelent meg Kerényi György közreműködésével az *Iskolai énekgyűjtemény*, 1944-ben jelentette meg Ádám Jenő a *Módszeres énektanítás a relatív szolmizáció alapján* című munkáját), 1950-től azonban speciálisan kiválasztott általános iskolákban megvalósulhatott Kodály terve, a mindennapos énekóra. Már az 1960-as évektől kezdve vizsgálatok bizonyították, hogy az

ilyen típusú iskolába járó gyermekek tanulmányaik során, szinte minden területen jobban teljesítenek, mint azonos korú, de intenzív énekoktatásban nem részesülő társaik.

Habár ezen iskolák száma az 1980-as évektől sajnálatos módon folyamatosan csökken, a még működő, és teljes mértékben a kodályi koncepció eszmei és gyakorlati talaján álló oktatási intézmények mind a mai napig a nemzetközi érdeklődés előterében állnak. A Magyar Tudományos Akadémia a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Zenepedagógia Intézetével (Kecskemét) együttműködve újabban a Kodály-módszer eredményeinek továbbfejlesztésén munkálkodik, beépítve az énekoktatásba a gyermeki agy fejlődése szempontjából legalább olyan fontos, és Kodály által is kulcsfontosságúnak tekintett testnevelést és néptáncot, valamint az improvizációt. Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciója – a világ minden táján működő Kodály társaságok és iskolák révén a magyar kulturális hagyomány egyik legismertebb produktuma.

Indoklás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására

Kodály Zoltán zenepedagógia koncepciója a magyar népzenei hagyományra épül, és annak az eszménynek jegyében fogalmazódott meg, hogy a magyar gyermek leginkább saját hazája népzenejének, saját „zenei anyanyelvének” megismeréséből kiindulva juthat el a magasrendű európai műzene elsajátításához, s válhat mindenre nyitott gyermekből zeneileg is művelt felnőtté. A kodályi elvekre épülő rendszeres zenei oktatás – különös tekintettel arra, ha komolyan vesszük a zeneszerző-zenepedagógus eredeti szándékát, a mindennapos énekóra bevezetését – egyszerre fejleszti a gyermek intellektusát, a dalhoz társuló tánc révén mozgását, illetve stiláris sokfeliségének köszönhetően kulturális látókörét, s tanít meg a közösséggel-társakkal való szoros együttműködésre. Kodály zenepedagógiai koncepciója tehát messzemenően túlmutat a szűkebben vett zeneoktatás területén: össztársadalmi hatása s ma Magyarországon éppoly páratlanul jelentős, mint születése (az 1930-as évek), illetve kibontakozása (1950-es, 1960-as évek) idején.

Kodály-koncepcióról szóló irodalom bibliográfiája

Dobszay László: *A magyar dal könyve*. Budapest: Zeneműkiadó, 1984.

Dobszay László: *Kodály után. Tűnődések a zenepedagógiáról*. Kecskemét: LFZE Kodály Intézete, 2009.

Eősze László: „Kodály zenepedagógiai koncepciójának kialakulása és jövője.” In: Uő.: *Örökségünk Kodály*. Budapest: Osiris, 2000. 157–164.

Erdeiné Szeles Ida (szerk.): *Kodály szemináriumok. Válogatás a nyári tanfolyamokon elhangzott előadásokból – Kecskemét 1970-1980*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1982.

Gábor Lilla: „Kodály pedagógiájának nyomában – Kerényi György és Bors Irma visszaemlékezései.” In: Ittész Mihály (szerk.): *A Kodály Intézet évkönyve III*. Kecskemét: Kodály Intézet 1986. 28–38

Ittész Mihály: *22 zenei írás*. Kecskemét: Kodály Intézet, 1999.

Ittzés Mihály: „A zenei nevelés magyar módszere. Kodály Zoltán nevelési elvei, tanításai.” In: Vas Bence (szerk.): *Zenepedagógia tankönyv*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet, 2015. 119–158.

Joób Árpád: *A magyar népzene rendszere és szelleme Kodály Zoltán 333 olvasógyakorlatában*. Kecskemét: Kodály Intézet, 1996.

Kocsárné Herboly Ildikó: *Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában*. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.

Kontra István–Balás Endre: *A zenei köznevelés történetéből. Dokumentumok és pedagógusportrék a XX. század második feléből*. Kecskemét: Kodály Intézet, 2005.

Legányné Hegyi Erzsébet: *Stílusismeret Kodály pedagógiai művei alapján, I-III*. Budapest: Zeneműkiadó 1982-1988

Mátyás János: „*Hány színe van az életnek?*” *Beszélgetések Bárdos Lajossal. Dokumentumok*. Budapest: Ikon Kiadó, 1996.

Perényi László: *Az énektanítás pedagógiája. Hogyan neveljük zenére gyermekeinket*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1957.

Sinor, Jean: „Ki a jó zenetanár?” *Parlando* 1998/12.

Szabó Helga: *A magyar énektanítás kálváriája*. Magánkiadás. Budapest, 1989.

Szabó Helga: *Éneklő Ifjúság 1925-1944. Kóta-füzetek 1*. Budapest: Múzsák Közművelődési Kiadó, 1984.

Szabó Helga: *Énekes improvizáció az általános iskolában, I-IV*. Budapest: Zeneműkiadó, 1978-1982.

Székely Miklós: *Ádám Jenő élete és munkássága*. Budapest: Püski, 2000.

Szögi Ágnes: „*Ez az iskola valaha Kecskemétnek dicsősége lesz*”. *A kecskeméti ének-zenei iskola első évtizedei (1950-1973) összefüggésben a korszak művelődéspolitikai és zenepedagógiai törekvéseivel*. Kecskemét: Kodály Intézet, 1994.

Szögi Ágnes (szerk.): „*Iskolaügyekben harcolni kell, nem szerénykedni*.” *Nemesszeghyné Szentkirályi Márta naplójából*. Kecskemét: Kodály Intézet, 2003.

Szönyi Erzsébet: *Zenei nevelési irányzatok a XX. században*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1988.

Szönyi Erzsébet (szerk.): *Kodály Zoltán nevelési eszméi a harmadik évezred küszöbén. A Nemzetközi Kodály Konferencia Zenepedagógiai szekciójának anyaga (1997)*. Kecskemét: Kodály Intézet, 1999